

Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde “Survivor 2017” üzerine niteliksel bir inceleme

The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development

Pınar Özgökbel Bilis¹

Received Date: 02 / 02 / 2017

Accepted Date: 03 / 06 / 2017

Öz

Bu çalışmada geniş bir izler kitleye sahip olan “Survivor 2017” adlı yarışma programının ahlaki içeriklerini belirleyen değerleri izleyicinin nasıl fark ettiği, anladığı ya da içselleştirdiği analiz edilmektedir. Söz konusu analiz birçok perspektifi barındırmaktadır. Analizin birinci aşamasında “Survivor 2017” programının sunduğu değerler içerik analizi yöntemiyle ortaya konulmaktadır. Elde edilen değerler ikinci aşamada Kohlberg’in “Ahlaki Gelişim Kuramı”na göre sınıflandırılarak programın sunduğu ahlaki gelişim düzeyi belirlenmektedir. Araştırmanın nihai aşamasında ise “Survivor 2017” programına dair internet forum sayfalarında yer alan izleyici yorumları incelenerek aktarılan değerlerin izler kitle tarafından ne ölçüde algılandığı incelenmektedir. Böylelikle programın aktardığı değer yelpazesi ile izleyicinin algıladığı değer yelpazesi ortaya konularak programın ahlaki yapılandırma sürecinde bir eğitim aracı olarak işlevi tartışılabilir hale getirilmektedir.

Anahtar sözcükler: Medya Eğitimi, Ahlak Gelişimi Kuramı, Survivor Yarışma Programı

Abstract

In the general frame of this work it is determined that the television show "Survivor 2017" discusses the social values of respect, appreciation, morals, justice, honesty, friendship, brotherhood, sacrifice, and trustworthiness; and individual values of success, loyalty, responsibility, altruism, cooperation, individuality, discipline, self-realization, sense of mission, and courage. According to the moral stage scale specified in the theory of moral development created by Kohlberg, "Survivor 2017" provides the audience with an orientation for value transfer in media education. In summary, this work provides an example for the argument on how media devices can be productively used as a consequence of the synthesis of the value research and the media pedagogy areas.

Keywords: Media Education, Moral Development Theory, Survivor

1. Giriş

Değerler, toplumsallaşma süreci içinde bireysel amaç ve hedeflerinin belirlenmesinde yardımcı bir unsurdur ve bireylerin iradesini gerçekleştirebilmek için bir motivasyon kaynağını oluşturmaktadırlar. Birey söz konusu süreç içinde değerleri öncelikle içselleştirilerek tutumlara, daha sonrasında ise bilinçli eylemlere ya da davranışlara dönüştürmektedir. Burada eylem ya da davranış, toplumsallaşma sürecinin etkisiyle toplum tarafından kabul edilen ve olumlanan değerlere uygun olarak biçimlenmektedir. Böylelikle kişinin bireysel arzu ve istekleri ile toplumsal fayda arasında bir uzlaşım sağlanmaktadır. Bireyin değer tutumu onun özel ve kamu yaşamını belirlerken, bunun doğal bir sonucu olarak da toplumun yapısını bireysel değer tutumlarına göre şekil almaktadır.

¹ Asst. Prof. Dr., Ege University, İzmir, TURKEY

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Literatürde ilk kez değer kavramını Clyde Kluckhohn (1951, 388), "Values and Value-Orientations in the Theory of Action" adlı makalesinde "*arzu edilen haller, anlamlar ve davranışlar arasında bireyin seçimini etkileyen içsel ve dışsal etki unsurları*" olarak tanımlarken, Duncker (1998:15) düşünce temelli bilim alanında değerlerin bireysel davranış eylemlerinin temeli olarak kabul etmekte ve Neil J. Smelser (1972:44) de değerleri toplumsal süreçlerde arzu edilen nihai durumları ifade ettiğini ve beşeri çaba girişimleri için yol gösterici konumunda işlev gösterdiklerini ileri sürmektedir.

Sosyalleşme süresince bireyler toplumun değer beklentilerini öğrenerek toplumsal yaşama hazırlanmaktadır. Onaylanmış değer sistemleri gelecek nesillere aktararak toplumun devamlılığı sağlama alınmaya çalışılmaktadır (Hillmann, 1989:147). Birey, bir durumu nasıl değerlendirmesi gerektiğini bilmekte, yaşama dair beklentilerinin toplumla uygun düşüp düşmediği hakkında karar vererek davranışlarını toplumsal beklentilerle çatıştırmamaktadır (Dunker, 1998:16). Dolayısıyla değerler bir üst oryantasyon birimi olarak bireyin öz ile kimliği arasındaki tutarlılığı sağlamaktadır (Schmidt, 1978:72). Gündelik yaşamda bir arada huzur içinde yaşamalarının temelinde hangi değerlerin davranışlara uygulanması gerektiğini bireyler toplumsal anlaşma aracılığıyla belirlemekte ve gereken durumlarda değer değişimlerine gidebilmektedir. Böylelikle değerler bir kültürün özünü, çekirdeğini oluşturmaktadır (Hillmann, 1989:54). Toplumsal yaşamda ortak değerlerin kabulü ve bunlar üzerine uzlaşım sağlanması bireylerin bir arada yaşamalarına imkân tanırken ve toplumsal düzenin ayakta tutulabilmesi sağlarken, olumlu değerler ödüllendirilmekte, kabul görmeyen değerler ise cezalandırılmaktadır. Burada birey ve toplum arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Bir değerın değer olarak oluşması öncelikle birçok kişinin böylesi bir oluşumu istemesi, yaşamlarını sürdürmelerinde bir üst edinim olarak kabul etmesi ve farklı görüşler önünde bu yönelimi savunması gerekmektedir. Genel geçer bir kabulün sonucunda değer bir değer olarak sağlamlaştırılmakta ve yaptırımlar aracılığıyla savunulmaktadır. Toplum etkileyen siyasi ya da ekonomik gelişimler gibi dışsal faktörler ya da bireyin yaşam koşullarında vuku bulan değişimler de değer tutumlarında bir takım değişimlere neden olmaktadır.

İnglehart'a (1989:92) göre değer değişiminin temelinde iki hipotez yatmaktadır:

a) Noksanlık Hipotezi'ne göre, insanların her zaman bir takım ihtiyaçları vardır ve söz konusu ihtiyaçların sürekli olarak tatmin edilmesi gerekmektedir. İhtiyaçlar karşılandıkça, yerine yeni ihtiyaçlar konulmakta ve böylelikle ihtiyaçlar açısından her daim bir noksanlık hissedilmektedir. İhtiyaçlar insanın nesnel konumundan ziyade öznel olarak hissiyatları doğrultusunda belirlenmektedir.

b) Toplumsallaştırma Hipotezi'ne göre ise değer tutumları çocukluk ve ergenlik döneminde geliştirilmektedir ve bir ömür boyu davranışlara temel oluşturmaktadır. Yetişkinlikte ise çevre bu konuda artık belirleyici bir rol oynamamaktadır. Ancak uzun dönem araştırmaları kişinin bir yetişkin olarak ekonomik şartların değişimi, yaşın ilerlemesi gibi nedenlere bağlı olarak değer önceliklerini de değiştirebildiğini göstermektedir.

Hayatta kalma ve güven duyma ihtiyacının ön planda tutulduğu bir yaşam gayesinde birey, materyalist değerlere göre davranış ve tutumlar geliştirmekte; yaşam koşullarının güvenli olduğu durumda ise yaşam kalitesini yükseltmek ve kendini gerçekleştirmek istemi sebebiyle post materyalist değerlere yönelebilmektedir.

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Değerler bilinçli ama çoğu zaman gizil olarak davranışları ve yaşam tarzlarını belirlemektedir. Davranışların etkin olarak toplumun yapısını belirlediği varsayıldığında, o zaman davranışların temelinde yatan değerleri incelemekte fayda görülmektedir. Değerleri inceleyebilmek için öncelikle çocukluk döneminde gelişen ahlak bilinci üzerinde durmak ve buna bağlı olarak değerlerin nasıl oluştuğunu bilmek gerekmektedir.

Nasıl dışsal ve içsel sebeplere bağlı olarak bireyin yaşadığı toplum, kültür ve zaman bir değişim gösterebiliyorsa, aynı nedenlere bağlı olarak değerler de değişebilme özelliğine sahiptirler. Değerler salt bireysel etki yaratmamaktadır, bunun ötesinde bir toplumun yapısını da belirlemektedir. Toplumun kendisi ise ahlaki yapılanma sürecinde neyin doğru neyin yanlış, bir diğer ifadeyle neyin "değer" taşıdığına kararlaştırılmasında bir sorumluluk üstlenmektedir. Dolayısıyla ahlak ve ahlakın gelişimi toplumsal yaşamda karşılaşılan ahlaki çatışmalar aracılığıyla gerçekleşmekte ve bireysel gelişim süreci içinde basamak basamak olarak gelişmektedir.

2. Teorik çerçeve ve literatür taraması

2.1. Ahlaki gelişim sürecinde değerlerin gelişimi

Ahlak, gündelik yaşamda davranışları harekete geçiren ve Höhn'e göre "bir toplumda neyin iyi neyin kötü, neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirten kuralların tümüdür" (Höhn, 2003:15). Ahlakın gelişimi üzerinde farklı kuramsal perspektifler bulunmaktadır. Durkheim bu hususta ahlaki yapının çocuğun toplumsallaşma süreci içinde toplum tarafından uygulanan baskı sonucu oluştuğunu ifade ederken, Rousseau ve Freud, insanın doğası gereği iyi olduğunu, ancak eğitim sonrasında bozulduğu düşüncesini savunmaktadır. Piaget ve Kohlberg ise bireyin çocukluk döneminde bir takım gelişimler geçirdiğini, söz konusu gelişimlerin toplum ve çevre ile ilişkili olduğunu ve buna göre de olumlu ya da olumsuz yönde etkilendiğini dile getirmektedirler (Hubbuck, 2010: 106). Burada kuramsal olarak ifade edilen çıkış noktalarının ortak noktasında birey-toplum etkileşiminde ahlaki bir başvuru mercisine gereksinim duyulması yönündedir.

Gruplar halinde bir arada yaşayan insanların söz konusu grupların işlevselliği açısından ahlaki beklentilerin karşılanması önemlidir. Bunun için grup üyelerinin birbirlerine güven duymaları, inanılabilirlik ve adalet gibi unsurların da ayrıca toplumsal kurallar aracılığıyla da belirlenmesine ihtiyaç duyularak geçerliliğinin garanti altına alınması gerekmektedir. Söz konusu kurallar, ahlaki düşünce ve beklentiler içine yerleşerek insanların neyin iyi ya da kötü olduğunu anlamlarını sağlamakta ve toplum içindeki sorumluluklarının neler olduğunu göstermektedir.

Neyin iyi ya da kötü olduğunu söylemek aslında bireysel bir karara bağlıdır ve bu sebeple ahlakın nesnel bir kurallar kataloğu olmaktan ziyade öznel bir temsil olduğu söylenebilmektedir. Williams (1998:21), ahlakın özneliğinin:

- Kişinin kendi tutumlarının bir yansıması;
- Kişisel düşünce yapısı içinde açıklanması ve bu sebepten dolayı da doğrudan kantlanamaması;
- Bir olgu olmaktan ziyade olayların bireysel bir değerlendirme olmasından kaynaklandığını ifade etmektedir.

Lind'e (2002: 30-31; 51) göre ahlak, gerçekleşmiş ya da gerçekleşmemiş eğitim süreçlerinin bir sonucu olarak oluşmaktadır. Söz konusu eğitim sürecinde bir yandan bilişsel düşünce yapısı, diğer yandan da duygusal bağlam ve inançlar etkin olmaktadır. Ahlaki yönde karar verebilme

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

yetisi bireyin toplum ile ilişkisinde karşılaştığı çatışma ya da yaşadığı ikilemler sonucunda değişebilmektedir. Birey çatışma durumlarında savunmak istediği tutumunu tekrardan gözden geçirmeye zorlanmakta ve çatışmanın temelinde yatan ikilemi değerlendirerek nihai davranışına karar vermektedir. Verilen karar kişisel durum, çevre ve ailevi ortam tarafından belirlenmektedir. Bireyin yaşamında edindiği deneyimler ya da karşılaştığı ahlaki tutumlar göstereceği davranış biçimini doğrudan etkilemektedir.

Ahlak salt toplum tarafından belirlenen prensipleri tanımak değil, aynı zamanda bu prensipleri içselleştirmek ve farklı durumlar ile karşılaşıldığında onları uygulayabilmektir. İster toplumsal ister bireysel temelli olsun, tüm ahlaki tutumlar bireyin davranışında ya da bir başkasının davranışını yargılama sürecinde görülür hale gelmektedir.

Raths, Harmin ve Simon (1976:44-46), ahlaki davranışın temelinde içselleştirilmiş bir değer bulunduğunu ifade etmektedir. Ahlaki davranışın dışı vurumunun birinci aşamasında birey, farklı alternatifler arasından vereceği tepkiyi özgür iradesiyle seçmektedir. Seçtiği tepkinin olası neticelerinin değerlendirmesinin ardından olumlu olarak onaylandığı takdirde temelde yatan değer savunularak tepki artık davranışa dönüştürülmektedir. Farklı zaman ve bağlamlarda söz konusu davranış tekrarlandığında temelde bulunan değer de sürekli onaylanarak bir prensip haline getirilmektedir.

2.2. Lawrence Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı

Lawrence Kohlberg (1964:425) ahlaki yargı yetisini, ahlaki prensipler temelinde karar ve değerlendirmeleri yapabilme yetisi olarak tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra ahlaki yargı, bireyin cezai bir yaptırımın ya da gözetimin olmayacağını bildiği durum ve hallerde bile kural ve normlara uyumluluk gösteren davranışları sergilemesine neden olmaktadır ve toplumsallaşma sürecince öğrendiği değerlerin içselleştirmesi sonucunda gelişmektedir (Althof, 1995:7).

Çocukluk döneminde başlayan ahlaki yargı süreci aile, empati ve bilişsel zeka gelişimi tarafından etkilenmektedir. Söz konusu yaşam diliminde biyolojik, bilişsel ve ahlaki gelişim paralel bir seyir gösterirken bireyin biyolojik gelişimi tamamlansa da, zihinsel ve ahlaki gelişimi devam etmektedir. Ahlaki gelişim düzeyi geri dönüşü olmayan bir süreçtir. Birey yaşam döngüsü içinde karşılaştığı çatışmalar sonrasında bulunduğu ahlaki gelişim seviyesinden bir üst seviyeye geçme imkanına sahiptir. Burada Kohlberg (1987:28) bireyin yüksek adalet anlayışını geliştirebilmesi için aşamalı bir süreçten geçtiğini ifade etmektedir ve davranışın temelinde yatan niyet, doğru ve yanlış arasında gerçekleştirilen seçim ve farklı düşüncelerin de varlığının kabullenilmesi gelişimin sürecini doğrudan etkilediğini söylemektedir. Ahlaki Gelişim Kuramı ile Kohlberg bireyin ahlaki gelişimini gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek ötesi olarak üç evreye ve her evreyi de iki basamaklı bir gelişim tablosuna ayırmaktadır. Toplamda altı basamaklı ahlaki gelişim tablosunun birinci basamağında egoizm, son basamağında ise evrensel adaletin bulunduğu bir gelişim çizgisi mevcuttur ve basamaklar arasındaki farklılığı, bir sorun üzerine ifade edilen düşünce biçimi belirlemektedir. Kohlberg evrelerini kendi içinde kapalı bir birim olarak tanımlamakta ve bireyin her daim bir üst basamağa doğru geri dönüşü olmayan bir gelişim gösterebileceğini dile getirmektedir. Ancak her üst basamak bir alt basamağın bilgisini de içermektedir.

Yüksek gelişim basamağında bulunan kişinin ahlaki yargısını kurallar değil, prensipler yönlendirmektedir. Ahlaki yargıda bulunabilmek için gerekli görülen empati, ancak bireyin mantık-

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

sal yönde düşünebilme yetisine bağlı olarak gelişebilmektedir. Kohlberg bu hususta şöyle der: "Mantıksal olarak salt araçsal-doğrusal yönde düşünen birinin ahlaki gelişimi, gelenek öncesi evreye tekabül eden birinci ve ikinci basamakla sınırlı kalacaktır. Her kimin mantık gelişimi biçim-araçsal basamağına ulaşırsa, o zaman ahlaki düşünme yetisi de geleneksel evrenin üçüncü ve dördüncü basamaklarını geçemeyecektir. Mantık gelişimi ahlaki gelişim için ne kadar şart ise, yine buna sınır koyan bir unsurdur aynı zamanda" (Kohlberg, 1987:29).

Basamakların bir diğer özelliği ise bilişsel yapının ve getirilen argümanların içeriği ile olan bağlantısıdır. Kohlberg için içerik, ikilem durumlarında bireyin davranış biçimine verdiği onay veya reddi kapsamaktadır. Bilişsel yapı ise davranış biçimine getirilen açıklama olmaktadır. Böylelikle her bir basamak, kişi için değerli olanı ve davranışın nedenini ifade etmektedir. Kohlberg basamaklar arasında dört ahlaki yönelimin varlığına dikkat çekmektedir (Althof, 1995:143). Bunlar:

- Kuralların geçerliliği kabul edilen normatif *düzen yönelimi*;
- Davranışın diğerleri için nasıl bir netice getireceği hesaplanan *fayda yönelimi*;
- Özgürlük, eşitlik, anlaşmalarının geçerli olduğu *adalet yönelimi*;
- İyi insan olma düşüncesi ve buna ulaşma arzusu olan *ideal ben yönelimi*

olarak tarif edilmektedir.

Yüksek seviyede bir ahlaki yargının oluşturabilmesi için kişinin kendisini başkalarının yerine koyabilme yetisini geliştirmesi gerekmektedir. Bunu sosyal perspektif üstlenme yetisi olarak adlandıran Robert Selman (1982:225-256), söz konusu yetinin 5 aşamalı bir gelişim olduğunu söylemektedir: Egosantrizmin hüküm sürdüğü birinci aşama, çocukluk döneminin 3 ila 6 yaş arasına tekabül etmekte ve burada çocuk sadece kendisiyle ilgilenmektedir. Başkalarının düşünce ve duygularını algılayamayan çocuk, davranışların doğurabileceği sonuçlarla ilgili bağlantıları da henüz fark edememektedir. İkinci aşama 6 ila 8 yaş arasını kapsamaktadır ve çocuk kendisinin ve diğerlerinin farkına vararak farklı düşünce tarzlarının da var olabileceğini idrak edebilir hale gelmektedir, ancak farklı perspektifler arasında koordinasyonu hala sağlayamamaktadır. Üçüncü aşamada artık perspektif üstlenme süreci başlamaktadır ve çocuk imajiner rol üstlenme becerisini oluşturarak diğerlerinin onu nasıl algıladığını anlar hale gelmektedir. Bu, 8-10 yaş arasına tekabül etmektedir ve Çocuk ilk kez diğerlerinin yaptıkları değerlendirmelerin bilincinde olmaktadır. Dördüncü aşamaya 10 ila 12 yaş arasında ulaşılmaktadır ve burada çocuğun artık karşılıklı perspektif üstlenme becerisi gelişmiş durumdadır. Söz konusu aşamada çocuk bir başkasıyla olan ilişkisini dış bir göz ile değerlendirebilmektedir ve daha önceki aşamalarda mümkün olmayan farklı yargıları nesnel olarak tartabilme becerisini geliştirebilmektedir. Beşinci ve nihai aşamada ise 12 ila 15 yaş arasında bulunan çocuk, davranışlarının toplum bağlamında gözetmeye başlamakta, farklı davranış biçimlerinin varlığını kabul etmekte ve genel geçer davranış kurallarının gerekliliğini kabul etmektedir.

Kohlberg, bir evreden diğer evreye geçişin ancak bulunulan evredeki bilgi durumunun ortaya çıkan sorunu çözmeye yeterli olmadığı durumda mümkün olduğunu ifade etmektedir (Althof, 1995:78). Bu süreçte birbirine zıt düşen en az ki değerlerin birbiriyle çatışması söz konusudur ve kişinin ahlaki düşünce yapısının zora düştüğü durumlarda tercih edeceği davranış biçimi ahlaki gelişimi mümkün kılarak onun gelişmesine neden olmaktadır.

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

3. Yöntem

Bu çalışmada “sistematik, öznel arası mesajların içeriksel ve biçimsel unsurlarını açıklayabilmek için kullanılan ampirik bir yöntem” (Früh, 2004:119) olarak tanımlanan ve “bireyleri çevreleyen toplumsal gerçeğin yönetilemez özelliğini merkezi yapılara indirgenmesini ve böylece yapıların arka planında duran biçimleri görünür kılar hale getirilmesini sağlayan” (Rössler, 2005:16-17) niteliksel içerik analizi kullanılmaktadır.

“Survivor 2017” programının amaca uygun örneklem yoluyla 21 Ocak 2017- 02 Nisan 2017 tarihleri arasında yayınlanan ve “tüm oyunların yalan dokunulmazlık oyununun gerçek” (Survivor 2017, Acun Ilıcalı, 04.02.2017) olduğu sloganından yola çıkarak toplam 22 dokunulmazlık oyununun gösterildiği bölümlerde sunulan içerik incelenmektedir. Söz konusu içerik nitel analize tabi tutularak burada aktarılan “bireysel”, “toplumsal” ve “olumsuz” değerler tespit edilerek yarışmacıların toplumsal çevre ile kurdukları eylemleri ortaya koyan bir değer analizi gerçekleştirilmektedir.

Analizin ikinci aşamasında Kohlberg’in formüle ettiği ahlaki gelişim modelinde yer alan basamaklara atfedilen değerler ile programda yer alan yarışmacıların sunduğu değerlerin karşılaştırılması neticesinde yarışmacıların ahlaki gelişim düzeyinde hangi basamakta buldukları araştırılmaktadır. Böylelikle “Survivor 2017” yayına başladığı ilk iki aylık dönemine dair sunulan ahlaki gelişim düzeyi hakkında bir durum tespiti yapılabilmektedir.

Ahlaki gelişim düzeyi saptanılmasının ardından çalışma, izleyicilerinin kendi düşünce ve yorumlarını katabilme fırsatı yakaladıkları <http://www.tvyorumlari.com/survivor> adlı internet forumunda “Survivor 2017” programına ilişkin belirttikleri görüşler incelenerek programda hangi içeriklerin daha ilginç bulunduğu ve söz konusu içerikler hakkındaki yorumlarının ne olduğu bilgisi elde edilmektedir. Burada programda gelişen ahlaki bir çatışma ile ilişkilendirilebilecek yorumlar ve buna dair önerilen vicdani kararın ne olması gerektiğini dair önerilen yorumlar dikkate alınmaktadır. Bunun sonucunda programın ahlaki gelişim düzeyi ile program izleyicisinin ahlaki gelişim düzeyi birbiriyle karşılaştırılabilecek ve değerler üzerine eleştirel bir tartışma platformu yaratılarak medya eğitimine katkı sağlanabilecektir. Sonuç olarak bu çalışma toplumsallaşma süreci içinde bireyin değerler eğitiminde medyanın nasıl bir değer eğitim aracı olarak kullanılabileceği gösterilecektir.

4. Bulgular

Fransa, Almanya, Rusya, ABD gibi birçok ülkede izleyici ile buluşan Survivor programı, Türkiye’de Acun Medya tarafından 2006 yılından itibaren yayınlanmaktadır ve yüksek reytingi ile geniş bir izler kitleye sahiptir. Bu yıl 12. sezonunu yaşayan ve “Survivor 2017” adını taşıyan program, ünlüler ve gönüllüler olmak üzere iki ayrı takımın Dominik Cumhuriyeti’nde bulunan bir adada tüm teknolojik imkânlarından yoksun bir şekilde yaşadıkları ve oyunlarda kazanma mücadelesi verip kendilerini her hafta yapılan eleme sisteminden uzak tutup yarışmanın sonundaki para ödülünü kazanmak için verdikleri yaşam mücadelesini konu alan bir yarışma programıdır. Eleme sistemi halkın yarışmacılara gönderdikleri SMS sonuçları üzerinden gerçekleştirilmekte ve programın finalinde en çok SMS alan yarışmacı programın şampiyonu ilan edilerek ‘Survivor (Hayatta Kalan)’ unvanını kazanmaktadır.

Survivor programında bir anlatıcı yoktur; izleyiciye diyalog ve monologlar aracılığıyla ulaşılmaktadır. Diyalog, programda yer alan yarışmacıların birbirleriyle ilişkilendirilmeleri saye-

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

sinde yaratılmaktadır. Dolayısıyla ilişkilere dayalı kavgalar ve onların temelinde yatan değer çatışmaları, Survivor'ın anlatı yapısının bir parçası haline dönüşmektedir. Programın devamlılığını ise yarışmacıların sorunlara çözüm getirmeye ve adada huzurun tekrar oluşmasına yardım etmeye çalışmasıyla sağlanmaktadır.

Survivor yarışmasında yarışmacıların konuşmaları 3 platformda izleyici tarafından gözlenebilmektedir. İlk olarak günlük yaşam diliminde yarışmacıların birbirleriyle iletişim kurdukları ve çoğunlukla da tartıştıkları sahneler bulunmaktadır. İkinci olarak yarışmacıların tek olarak kameraya dönük vermiş oldukları röportajlar bulunmaktadır ve bu konuşmalar ağırlıklı olarak günlük olaylar ve tartışma yaşanan diğer adaylarla ilgili bir içeriğe sahiptirler. Son olarak, ada konseyinde yarışmacılar daha resmi bir alanda bulunurlarken, hem düşüncelerini yarışmanın sunucusuna aktarmakta hem de ismini yazdıkları kişi hakkındaki yorum ve düşüncelerini izleyicilerle paylaşmaktadırlar. İzleyici her üç aşamayı da takip ederek yarışmacıların konuşma ve davranışlarındaki tutarlılığı tespit edebilmekte ve temelinde yatan değerlerin izini sürebilmektedir.

4.1. Aktarılan değerler

Çalışmada niteliksel içerik analizi uygulanmaktadır. Bunun için Survivor 2017 ilk yayına başladığı 21 Ocak 2017- 02.04.2017 tarihleri arasında geçen 12 hafta süresince yayınlanan toplam 22 bölüm incelenmiştir. Söz konusu süre içerisinde programda aktarıldığı tespit edilen 16 bireysel, 10 toplumsal ve 7 olumsuz değer olmak üzere toplam 33 değer aktarımı tespit edilmiştir. Değerler, alfabetik sıralamayla aşağıdaki tabloda belirtilmektedir:

Tablo 1. Aktarılan değerler

Bireysel Değerler (16)	Yayın Tarihi	Doğrudan Aktarılan Değer (Kelime Olarak)	Dolaylı Aktarılan Değer (Davranış Olarak)	Yarışmacı Tarafından Onaylanan Değer	Yarışmacı Tarafından Reddedilen Değer
Başarı	28.01.2017	X		X	
	18.02.2017	X		X	
	11.03.2017	X		X	
	25.03.2017	X		X	
Bireysellik	12.02.2017		X		X
	25.02.2017	X		X	
Cesaret	04.03.2017		X		
Delikanlılık	04.02.2017	X		X	
	12.02.2017	X	X	X	
	18.02.2017	X		X	
	19.02.2017	X		X	
	11.03.2017	X		X	
	26.03.2017	X			X
	02.04.2017	X		X	
Disiplin	29.01.2017	X	X	X	
	12.02.2017		X	X	
	18.03.2017		X	X	

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Tablo 1. Aktarılan değerler (Devam)

Bireysel Değerler (16)	Yayın Tarihi	Doğrudan Aktarılan Değer (Kelime Olarak)	Dolaylı Aktarılan Değer (Davranış Olarak)	Yarışmacı Tarafından Onaylanan Değer	Yarışmacı Tarafından Reddedilen Değer
Dürüstlük	22.01.2017	X		X	
	11.02.2017	X		X	
	18.02.2017	X		X	
	19.02.2017	X		X	
	11.03.2017	X		X	
	25.03.2017	X		X	
Görev Bilinci	12.03.2017	X	X	X	
	18.03.2017	X	X	X	
	25.03.2017	X	X	X	
Haz	22.01.2017	X		X	
	28.01.2017	X		X	
	12.02.2017	X		X	
	19.02.2017	X		X	
Kendini Gerçekleştirme	18.03.2017		X		
Kişilik	01.04.2017	X		X	
Özerklik	25.02.2017		X		
Özgürlük	11.03.2017	X		X	
Performans	04.03.2017	X	X	X	
	02.04.2017	X		X	
Sorumluluk	18.03.2017	X	X	X	
	25.03.2017	X	X	X	
Uyum	12.02.2017	X	X	X	
Yardımseverlik	18.03.2017	X	X		
Toplumsal Değerler (10)					
Adalet	11.02.2017	X	X	X	
	25.02.2017	X	X	X	
	18.03.2017	X	X	X	
	01.04.2017	X	X	X	
	02.04.2017	X	X	X	
Aile	11.03.2017	X		X	
Dostluk	18.02.2017	X		X	
	25.02.2017	X		X	
	25.03.2017	X		X	
	26.03.2017	X		X	
Dürüstlük	11.02.2017	X		X	
	18.02.2017	X		X	
	19.02.2017	X		X	
Güven	04.05.2017	X		X	
Hoşgörü	29.01.2017	X	X	X	
	11.03.2017	X	X	X	
Onaylanma	25.02.2017		X	X	
Sadakat	25.02.2017	X	X	X	
	11.03.2017	X	X	X	
	18.03.2017	X	X	X	

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde “Survivor 2017” üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Tablo 1. Aktarılan değerler (Devam)

Bireysel Değerler (16)	Yayın Tarihi	Doğrudan Aktarılan Değer (Kelime Olarak)	Dolaylı Aktarılan Değer (Davranış Olarak)	Yarışmacı Tarafından Onaylanan Değer	Yarışmacı Tarafından Reddedilen Değer
Saygınlık	11.02.2017	X	X	X	
	25.02.2017	X	X	X	
	25.03.2017	X	X	X	
	26.03.2017	X	X	X	
	01.04.2017	X	X	X	
Sevgi	19.02.2017	X	X	X	
	11.03.2017	X	X	X	
Olumsuzlanan Değerler (7)					
Başarısızlık	04.03.2017	X	X		X
	18.03.2017	X	X		X
	01.04.2017	X	X		X
Düşüncesizlik	25.03.2017	X			X
Egoizm	04.02.2017	X	X		X
	05.02.2017	X	X		X
	18.03.2017	X	X		X
	19.03.2017	X	X		X
Güç Sarhoşluğu	01.04.2017	X			X
Kuralsızlık	11.02.2017	X	X		X
	19.02.2017	X	X		X
	12.03.2017	X	X		X
Merhametsizlik	28.02.2017	X			X
Şiddet	04.02.2017	X	X		X
	11.02.2017	X	X		X
	12.03.2017	X	X		X

Programda geçen diyalog ve monologlarda özellikle yarışmacılar arası ilişkileri düzenleyen sorunsallar sunulmakta ve davranışlar sorgulanmaktadır. Genel olarak saygı, adalet, görev bilinci, delikanlılık, aile, güven, kardeşlik, sorumluluk, görev bilinci, dürüstlük, yardımlaşma, başarı, güç, sadakat, hoşgörü, cesaret, huzur, takdir, adalet, dostluk, fedakârlık, güven, disiplin, bireysellik, kendini gerçekleştirme ve özgürlük gibi değerler aktarılmaktadır. Her bölümde mutlak suretle dürüstlük, adalet ve saygı değeri yarışmacı tarafından hem kelime olarak hem de davranışlara yansıtılarak aktarılmaktadır. Egoizm ve yalancılık değerleri ise olayların olumsuz seyrini ortaya koyan ve akışı hızlandıran değerler olmaktadır. Olumsuz değerler ada hayatını tehlikeye sokan, huzursuzluğu doğuran ve çatışmaları yeşerten etmenler olurken, anlatıyı devam ettiren ve sonuçta huzurun tekrar oluşmasına neden olacak ortak anlaşma zeminini hazırlamaktadır. Gruplaşmalar içinde güven, itimat ve dayanışma değerleri ön plana çıkmakta ve ikili ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. “Güven” ve “saygı” değerleri her yarışmacı tarafından önemli bir edinim olarak vurgulanırken, çatışma durumlarında karşılıklı olarak eksik olduğu savunulan değerler olmaktadır. “Sorumluluk” değeri ise ada yaşamında yemek yapma, barakayı temiz tutma, Hindistan cevizi kırma ya da ateş yakma, yarışmalarda ise puan getirme gibi bir takım görevlerin yerine getirilmesi olarak öne çıkartılmaktadır. Her türlü sorumsuzlukla örtüşen norm dışı davranışlar grup üyelerince eleştirilmekte ve dışlama davranışına kadar gidebilmektedir. Dostluk değeri ise hedeflenmesi gereken bir değerdir ve arkadaşlık ilişkileri güçlü olan yarışmacılar sosyal

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

ve uyumlu kişilikler olarak kutsanmaktadır. Haz değeri ise yarışmalarda elde edilen ödüller aracılığıyla yarışmacılara yaşatılmaktadır. Her ödül bir yandan galibiyeti, her galibiyet ise başarıyı ve üstünlüğü sağlayarak haz değerinin doruklara ulaştırmaktadır. Adalet, başarı, saygı her yarışmacının karşısından beklediği ortak değerlerdir.

Bu değerler arasında en ilgi çekici olanı ise Türk toplumuna özgü olarak ifade edebileceğimiz delikanlılık değeridir. Delikanlılık hem çok muğlak hem de çok belirgin bir değer olmaktadır: Belirgindir çünkü, 'delikanlılık' ilkeli olmak anlamını taşıdığından yukarıda anılan bütün olumlu değerleri kapsarken, olumsuz değerleri de iteleyen bir anlamsal boyutu ifade etmektedir. 'Delikanlılık' değerinin muğlaklığı ise yapılan tercih ve davranışların delikanlılık kalıbı içerisine uydurulmasının kolayca pratik hale getirilebilmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, eleme günlerinde isim yazarken temel ilkesinin veya kriterinin performans olacağını açıkça deklare eden bir yarışmacı ilerleyen haftalarda performansı daha düşük arkadaşı yerine performansı daha yüksek başka birisini yazabilmektedir. İsim yazmada performansa göre hareket etmediği eleştirisini ise "bir delikanlıyız arkadaşımızı satmayız" gibi cevapla savuşturmaya çalışabilmektedir. Yani yarışmacı hem kendine göre bir ilke oluştururken hem de bu ilkeye tam zıt bir uygulama yaparken delikanlılık değerini kendi lehine kullanabilmektedir. Yine delikanlılık kavramı eril bir kavramdır ve erkeklik olgusuyla doğrudan ilişkili görünmektedir. Bu yüzden erkek Survivor yarışmacıları arasında "delikanlılık" üzerine sıklıkla tartışmalar yaşanmaktadır. Bu tartışmada erkek yarışmacılar kendilerini sürekli olarak delikanlı ilan ederken diğerlerini ise delikanlı olmamakla itham etmektedirler. Zaman zaman bu tartışmaya katılan kadın yarışmacılar ise kendi davranışlarının erdemli olduğunu anlatabilmek için diğer erkek yarışmacıları kastederek "ben kadın halimle onlardan daha delikanlıyım" gibi ifadeler kullanabilmektedirler. Tartışmaların "delikanlılık" odağında gerçekleşmesinin en önemli sebeplerinden birisi ise Türk halkının bu kavram hakkında sahip olduğu geleneksel imajdır. Yarışmacılar da gerek kendi doğruluklarını göstermek gerekse bu konuda halkın desteğini sağlayabilmek için bu kavram üzerinde kısır tartışmalara girmekten çekinmemektedirler.

4.2. Aktarılan değerlerin niteliği - Kohlberg'in ahlaki gelişim basamağına göre değerlerin yeri

Analizin bu bölümünde programda konsey esnasında adadan yollanması istenilen yarışmacının ismi yazılırken yarışmacıların gerekçeleri incelenmektedir. Yarışmacıların kullandıkları söylem onların ahlaki gelişimde hangi basamakta bulduklarına dair ipucu sağlamaktadır.

İnceleme süresince toplam 22 ada konseyi gerçekleştirilmiş, bu konseylerin sonucunda 11 yarışmacı adaya veda ederek Survivor yarışından elenmiştir. Programın nihayetinde bir şov programı olması ve reyting alma uğruna belirli bir kurgu çerçevesinde işlenmesinden dolayı, konsey esnasında bazı yarışmacıların yorumları sayıca az olduğundan ahlaki bir yargıya vardırarak nitelikte olmamaktadır. Bu sebeple, incelenen konseylerde iki'den fazla yorum getiren yarışmacıların ahlaki gelişim basamağında hangi düzeyde hakkında bir tespit getirilmektedir. Survivor 2017 adlı programa ünlüler grubundan 13 yarışmacı, gönüllüler grubuna da bir yarışmacının program şartlarına dayanamayıp veda etmesi ve onun yerine bir başka yarışmacının getirilmesiyle toplamda 15 yarışmacı katılmaktadır.

Gönüllüler Takımı

Anıl: Anıl performansa dayalı karar verdiğini açıklamaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Berna K.: Berna eleme nedenleri arasında tartışma, şiddet, performans, entrika ve yalanı göstererek kararlarını açıklamaktadır. Karşılaştığı tartışmalı durumlarda kendine zıt gördüğü kişinin cezasını çekmesini arzuladığını, hak edilenin uygulanması gerektiğini düşünmektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Bulut: Eser'in yerine gelen Bulut, performansa dayalı bir strateji geliştirmektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Burçak: Burçak, saf çıkarıcı eğilimli açıklamalarda bulunmaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Denisa: Denisa konseylerde geliştirdiği argümanlar, saf çıkarlarını düşünen ve iyiliğe ve kötülüğe aynı oranda karşılık verme eğilimini göstermektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Elif: Konseylerde performansa göre karar verdiğini belirten Elif, ayrıca ada hayatında huzur bozan, dedikodu yaparak grup içinde uyumu tehdit eden yarışmacıları yazmaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 4

Erdi: "Delikanlılık" değeri üzerine yoğun söylemlerde bulunan ve her fırsatta bunun kitabını yazdığını belirten Erdi, konseylerde kibir, liderlik yoksunluğu, samimiyetsizliği ve aklın kullanılmamasını neden olarak göstermektedir. Ahlaki Gelişim Düzeyi: 1

Eser: Yarışma şartlarına dayanamayacağını beyan eden Eser, yarışmadan kendi isteğiyle çekilmiştir. Bu sebeple incelemeye dâhil edilmemektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: --

Fulya: "Ben Fulya, adımı kazımaya geldim!" sözleriyle programa katılan Fulya, adadan elelen ilk yarışmacıdır. Getirdiği argümanlar performansa dayalı olmuştur. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Gökhan: Konseylerde belirttiği nedenler Gökhan'ın yapılan yanlış davranışların cezalandırılması gerektiğini inandığı, kısasa kısas bir anlayışa sahip olduğunu göstermektedir. İlk haftalarda performansı neden olarak seçen Gökhan, daha sonraki haftalarda kişilik üzerine nedenleri sürmektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Ogeday: Adadan göndermek istediği yarışmacıyı performans, kavgalı olma ve kendinden uzak bulması sonucu yazdığını belirten Ogeday, vermiş olduğu bazı kararlardan pişmanlık duyduğunu da ifade eden bir yarışmacıdır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 4

Sadin: Yarışmada bulunduğu süre içinde performansa dayalı bir argüman geliştiren Sadin, adadan zayıf olanın gitmesi gerektiğine inanmaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Tuğçe: Konseylerde kararını tek bir cümleyle açıklayan Tuğçe, zayıf halka olarak gördüğü yarışmacıları adadan göndermeyi tercih ettiğini belirtmektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Volkan: Volkan, kararlarını her zaman performansa dayalı olarak verdiğini açıklamaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Yiğit: Yiğit adada ait hissettiği grubun doğrultusunda argümanlar geliştirmektedir. Bu ise iyi çocuk olma eğilimini açığa çıkarmaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Ünlüler Takımı

Adem: Adem, isim yazma sürecinde hep vicdanın ve aklın sesini dinlediğini, bazı durumlarda strateji uyguladığını ve bu yarış dürüst, adil ve güçlü olanın kazanmasını arzuladığını ifade

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

etmektedir. Âdem'in kullandığı söylem her ne kadar üst düzey ahlaki bir gelişime işaret etse de, davranışları bu yönelimi desteklememektedir. Adem sergilediği davranışlarla, kendi çıkarına hizmet ettiği sürece başkalarına yardım ettiği ve herkesin iyiliği ve kötülüğüne aynı oranda karşılık verilmesi gerektiğini göstermektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Berna Ö.: Berna Ö., performans düzeyinin yanı sıra şiddeti ve saldırganlığı birer eleme kriteri olarak sebep göstermektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 4

Fatih: Fatih, performansı gerekçe göstermektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Furkan: Furkan oyunun kurallara göre oynanması gerektiğine inandığı dile getirerek, performansı kötü olanın kuralı bozduğunu ve bu yüzden elenmesi gerektiğini söylemektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 4

İlhan: Grupta güçlü olanın söz hakkı olduğuna inanan İlhan, kendisinin ve grubun çıkarlarına hizmet edildiği sürece diğerlerini tahammül edebileceğini söylemekte ve isim yazma nedenleri arasında zayıf olmayı, huzursuzluk çıkarmayı ve söz dinlememeyi göstermektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Pınar: Eleme potasına saygısızlık yapanı ve düşük performanslı olanı koymak isteyen Pınar, kendi stratejisini uygulamaya çalışan bir yarışmacıdır. Söz konusu stratejide kendi çıkarı doğrultusunda karar vermektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Sabriye: 11 konseyde altı kez eleme potasına giren Sabriye, her seferinde rakiplerine göre daha çok oy alarak birleşme partisine katılan yarışmacılardan biri olmaya başarmıştır. İsim yazma nedenleri arasında performansı ve rakibine heyecan yaşatmayı belirtmektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Seda: İkinci hafta yarışmaya veda eden Seda, yayınlanan konseylerde yorumları yayınlanmadığı için ahlaki gelişim basamağı tespit edilememektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: --

Sedat: Sedat için saygı çok önemlidir. Saygısızlığı affedemediğini isim yazarken de belli olmaktadır. Eleme potasına koymak istediği yarışmacıları sürekli kendisine saygısızlık ettikleri nedeniyle yazdığını açıklamaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 2

Sema: Yarışmanın iddialı isimlerinden Sema, başarıyı ön planda tutan ve bu uğurda mücadeleci, hırslı ve savaştı bir ruha sahip olunmasını diğer yarışmacılardan da beklediğini ifade etmektedir. Oyunlardan puan alamayan değersizdir ve bir an önce elenmelidir. Bu sebeple isim yazarken sürekli performansı ve gerekli mücadeleyi göstermemeyi sebep olarak sunarak, kararını meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Sema yaşamında her zaman iyi kız olma gayretinde olduğunu belirtmekte ve ait olduğu grubun beğenisi doğrultusunda davrandığını söylemektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 3

Serhat: Survivor 2017'nin hırslı ve başarılı yarışmacısı Serhat, saygısızlığı ve düşük performansı isim yazmada gerekçe olarak göstermektedir ve oyunun kuralına göre oynamayanların elenmesi gerektiğini belirtmektedir. Ahlaki Gelişim Basamağı: 4

Şahika: Performansı değerlendirme kriteri olarak yeterli bulmadığını dile getiren Şahika, bir kişinin doğrunun arkasında durup durmadığını, düşene bir tekme atıp atmadığını ya da birinin açığını arayıp aramadığını eleme nedeni olarak belirleyici bulmaktadır. Şiddet davranışlarına da

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

tahammülü olmayan Şahika, bu nedenle böyle davranış sergileyeni de eleme listesine almaktadır. Ahlaki Gelişim Basamağı: 4

Tarık: Tarık için Survivor, güç, hırs ve savaşmak anlamına gelmektedir. Adada güçlü olanın galip geleceğine inanan Tarık, performansı düşük olanların ismini yazdığını ifade etmektedir. Ahlaki gelişim Basamağı: 3

28 yarışmacıdan ikisi değerlendirme dışında tutulduğundan dolayı ahlaki gelişim basamaklarına göre yarışmacı sayısının dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Ahlaki Gelişim Basamağı	Yarışmacılar
1	1
2	9
3	10
4	6
5	--
6	--

Tablodan da anlaşılacağı üzere programda yer alan yarışmacıların ahlaki gelişim basamaklarında yoğunluk 2. ve 3. basamakta bulunmaktadır. Bu oluşum, programı büyük ilgiyle izleyen genç ve ergen izler kitlenin ahlaki gelişimi ile örtüşmektedir. Söz konusu tespit Survivor 2017 programının gençlerin gündelik yaşamlarında ahlaki çatışmalarda gerekçelendirme süreçlerine örnekler sunarak, onların ahlaki gelişme sürecinde de yardımcı bir unsuru sağlamaktadır. Böylelikle Survivor 2017 izleyenleri özdeşleşme imkânlarına sahip olarak, bir medya aracı olarak ahlaki gelişimde işlevselliğini ortaya koymaktadır.

4.3. Forum sonuçları

İnternette hayat bulan forumlar aracılığıyla internet kullanıcıları bir konu ya da program hakkında diğer kullanıcılarla bağlantıya geçerek fikir ya da görüş alışverişinde bulunabilmektedir. Böylece internet bireysel ya da toplu iletişime yeni biçimler katmakta, kullanıcılara medya içerikleri oluşturmasına yardımcı olmakta ve metinlerarasılığı tamamlamaktadır (Marcio-Boehncke, 2006:13). Forumlar aynı zamanda bir başvuru kaynağı, bir veri depolama alanı ya da bir fikir havuzu olarak yapımcılara ve kullanıcılara hizmet vermektedir. Forumlarda gerçekleşen sohbetlerde programda aktarılan değer görüşleri ya da ahlaki çatışmalar hakkında tartışmaların yer alıp almadığını ortaya koymak için incelemeye dahil edilen konseylerin yayınlandığı günlerde <http://www.tvyorumları.com/survivor> adlı sitede yer alan #survivor adlı forum sitesi incelenmiştir. Söz konusu süre içinde forumda sadece adadan hangi yarışmacının gitmesi gerektiği tartışılmamakta, aynı zamanda yarışmacılar hakkında kişisel görüşler aktarılarak, hangi yarışmacının sempatik ya da antipatik bulunduğu da belirtilmektedir. Dikkat çeken bir diğer tespit ise forum kullanıcılarının gündelik telaşları ve birbirlerinden de neler beklendikleri hakkında da bildirimlerde bulduklarıdır. Kullanıcılar aktif bir biçimde forumu kullanmaktadırlar ve programda cereyan eden çatışmalar, sürtüşmeler, galibiyet ve mağlubiyetler üzerine yorumlar getirmektedirler. Konseylerin yayınlandığı günlerde forumda üzerinde durulan konular şu şekilde özetlenebilmektedir:

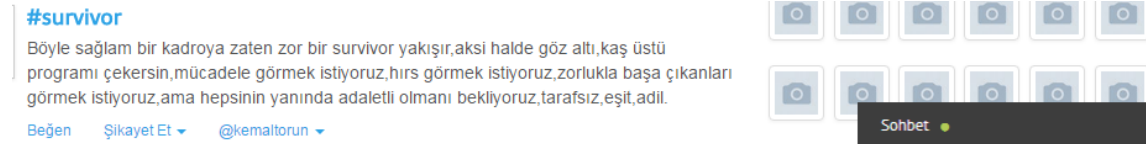
- Programın ve yarışmaların niteliği, cereyan eden tartışmalar, olaylar
- Yarışmacıların performansı, kişilik özellikleri, eleme potasına hangi yarışmacıların girmesi gerektiği

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

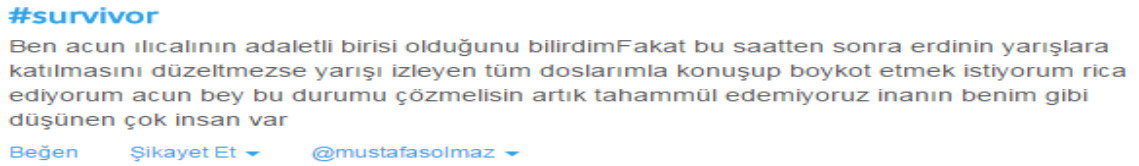
■ Forum kullanıcılarının birbirlerinden beklentileri

Programın ve Yarışmaların Niteliği, Cereyan eden Tartışmalar, Olaylar

kemaltorun adlı kullanıcı Survivor 2017 forumunun aktif kullanıcılarından ve programın "adalet, tarafsız, eşit ve adil olması" temennisini dile getirerek, programın aktardığı değerlerle örtüştüğü tespit edilmektedir.

@mustafasolmaz isimli kullanıcı da programın adaletli olmasını arzuladığını, aksi takdirde izlememe kararı alınması gerektiğini ifade etmektedir.

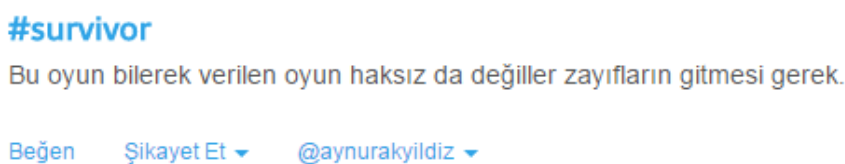
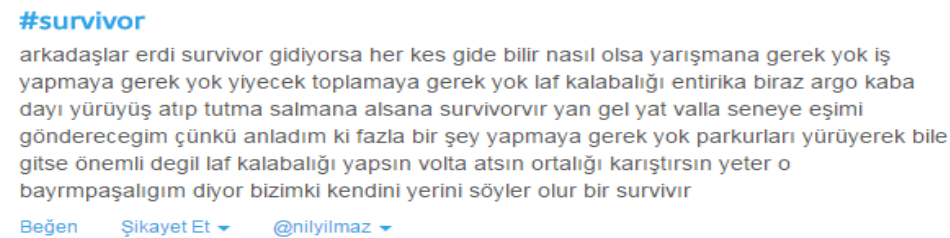

Yarışmacıların program esnasında aralarında tartıştığı konular, adada yaşadıkları olaylar da forum kullanıcılarının tematize ettikleri ve yorum getirdikleri hususlardan olmaktadır.

Yarışmacıların performansı, kişilik özellikleri, eleme potasına hangi yarışmacıların girmesi gerektiği

Tıpkı yarışmacıların dile getirdiği gibi forum kullanıcıları da performansı ön planda tutmaktadır. Performansı düşük olanların Survivor'da olmayı hak etmeleri ve adaya veda etmeleri gerektiğini dile getirerek, bir kez daha değer aktarımında bir örtüşmenin söz konusu olduğu tespit edilmektedir.

Forum kullanıcılarının birbirlerinden beklentileri

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Kullanıcıların en önem verdikleri husus, birbirlerine karşı saygılı ve hoşgörülü olmalarıdır. Terbiyesizliğe, hadsizliğe ve argo konuşmalara prim vermemekte, söz konusu ihlali gerçekleştirenleri forum içerisinde tenkit ederek, grup dışı ilan etmektedirler.

The screenshot shows a forum page on tvyorumlari.com. The page is titled "#survivor" and contains several posts. The first post is by @kemaltorun, the second by @ebruerasiantekiner, and the third by @ironeagle. The page also shows a list of active users on the right side.

Post 1: #survivor
Ne diyeyim Kemal Bey kişi kişinin aynasıdır. Saygılı olun karşınızdaki kişiye.
Beğen Şikayet Et @kemaltorun

Post 2: #survivor
Vay be gerçekten takdire şayan bir yetenek,saldırmak)))))))) çok önemli görmüşsünüz kendinizi biz burada iftiraya bile çoğu zaman gülüp geçiyoruz.hanım efendi işinize bakın iyi günler.
Beğen Şikayet Et @kemaltorun

Post 3: #survivor
Zaten körü körüne desteklemek cümlesi size değil geneledir.
Beğen Şikayet Et @ebruerasiantekiner

Post 4: #survivor
Zatın gönderemezsiniz nazlıyı da beni de başka yarışmacıları destekleyeni de haddinizi bilin ona göre konuşun hadi bakalım ben burdayım gönderin ama hakaret küfür yok uyarı yazmazsa yazısmayalım öfke kontrol testini geçebilecek arklar gelsin
Beğen Şikayet Et @ironeagle

Active Users List:

- #osesturkiye (80 kişi online)
- #kismetseoul (15 kişi online)
- #acunlucali (10 kişi online)
- #umitkaran (7 kişi online)
- #medcezir (7 kişi online)
- #beniaffet (3 kişi online)
- #UTOPYA (3 kişi online)
- #MuratBoz (3 kişi online)
- #HulyaAvsar (2 kişi online)

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

#survivor

Aynen karşıt görüşlü de olsan saygıyı ve seviyeyi koruyabilmek önemli olanı. Zaten herkes aynı görüşte olsa orada bir sıkıntı vardır. Saygı ve sevgiyle kalın..

Beğen Şikayet Et @ebrueraslantekiner

Forum yorumlarından anlaşılacağı gibi, Survivor 2017 programında aktarılan değer yönelimleri ile izleyicilerin değer yönelimleri büyük ölçüde örtüşmektedir. Böylelikle medya aracının sunduğu medya içeriği izleyicilerin ahlaki gelişim süreçlerine bir katkı sağladığı söylenebilmektedir.

5. Sonuç ve tartışma

Survivor kelimesinin özünde insan-doğa çatışması yer almaktadır. Ancak uzun yıllardır Türkiye’de yayımlanan Survivor yarışma programı yalnızca insanın doğayla mücadelesini değil; insanın diğer insanlarla ve yine insan eliyle yapılmış yarışma parkurlarıyla olan mücadelesini konu edinmektedir. Bir diğer ifadeyle Survivor yarışmasında yer alan yarışmacılar, doğayla, parkurlarla ve diğer insanlarla mücadele ederek Survivor olmayı deneyimlemektedirler. İnsanın doğayla mücadelesi yerine yarışma parkuru ve rakipleriyle olan mücadelesini ön plana çıkartma üzerine kurgulanan Survivor programı, bu süreçte ikili ilişkilerde yaşanan değer çatışmaları üzerinde bir anlatı yaratmaktadır. Söz konusu değer çatışmaları izleyicilere çözüm bulma sürecinde aktif bir görev üstlenmelerine neden olmaktadır.

Bu çalışma medya içeriklerinin izleyicilere değer yönelimleri kazandırdığını ve medya eğitimi sürecine dâhil edilerek bir eğitim aracı olarak kullanılabilceğini göstermeyi amaçlamaktadır. Örneklem olarak seçilen Survivor 2017, bir yarışma programıdır ve yarışma programları formatları gereği içeriklerinde ahlaki çatışmaları fazlasıyla bulundurmaktadır. Yaratılan ahlaki ikilem ve çatışmalar izler kitlenin heyecanla söz konusu çatışmalara katılmalarına ve programın yoğun olarak tüketilmesine neden olmaktadır. Böylelikle de *Survivor 2017* örneğinde yarışma programlarının izleyicilerin ahlaki gelişim süreçlerine katkı sağlayan bir medya aracı haline geldiği söylenebilmektedir.

Survivor 2017, özellikle de kendisine yön arayan ergenler için değer yönelimleri açısından örnekler sergileyebilmekte ve onların yaşama dair ahlaki gelişim sürecini deneyimleme imkânı sunmaktadır. Dolayısıyla toplumun kabul edip etmediği yaşam biçimlerini de gözlemleyerek toplumsallaşma sürecine katılabilmektedir. Survivor, izler kitlede oldukça sevilmiştir, formatı gereği grup aidiyeti yaratmaktadırlar ve karakterlerin davranışlarıyla yakınlık kurarlar, olaylara dâhil edilirler. Salt basit bir tüketim değil, amaç, özdeşleşme sağlamaktır. Bunu ise farklı karakterlerin temsili ile ulaşılmak istenir, zira karakter çeşitliliği, izleyicinin kendisinin özdeşleşebilme imkânını vermektedir. Bireysel rekabet ve toplumsal bir arada yaşamayı dayandırılan “Survivor” tarzı yarışma program formatlarında yer alan yarışmacıların tanınmışlığı, sorun çözme süreçlerinde getirdikleri öneri ve davranışlar ve aynı zamanda galibiyet ve üstün performans sergilemelerinde yaratılan heyecan anları izleyicileri etkilemektedir ve onların gündelik yaşam pratiklerinde ihtiyaç duydukları davranış modellerine bir oryantasyon imkanı sunmaktadır.

Kaynakça

Althof, W. (1995). *Kohlberg, Lawrence: Die Psychologie der Moralentwicklung*. 1. Baskı. - Frankfurt am Main: Suhrkamp

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

- Duncker, C. (1998). *Dimensionen des Wertewandels in Deutschland: eine Analyse anhand ausgewählter Zeitreihen*. Frankfurt am Main; Berlin; Bern; New York; Paris; Wien: Lang
- Durkheim, E. (1972). *Erziehung und Soziologie*. Düsseldorf: Schwann
- Früh, W. (2004). *Inhaltsanalyse. Theorie und Praxis*. 5. Baskı. Konstanz
- Hillman, K.H. (1989): *Wertwandel: zur Frage soziokultureller Voraussetzungen alternativer Lebensformen*. 2. Baskı, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft
- Höhn, E. (2003). *Wandel der Werte und Erziehungsziele in Deutschland: eine soziologisch-empirische Bestandsaufnahme der gegenwärtigen gesamtgesellschaftlichen Situation mit Schwerpunkt auf Schule und Familie im Kontext des 20. Jahrhunderts*. Frankfurt am Main: Hänzel-Hohenhausen
- Hubbuch, S. (2010). Mediale Wertvermittlung in DailySoaps: Eine Studie zu Potentialen und Rezeption von Wertangeboten am Beispiel von „Verbotene Liebe“, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dortmund Teknik Üniversitesi. Ludwigshafen
- Inglehart, R. (1989). *Kultureller Umbruch: Wertwandel in der westlichen Welt*. Frankfurt: Campus-Verlag
- Kluckhohn, C. (1951). Values and Value-Orientations in the Theory of Action. An Exploration in Definition and Classification. In: Parsons. T., Shills, E.: *Toward a General Theory of Action. Theoretical Foundations in the Social Sciences*, New York: Harper & Row, 388-439
- Kohlberg, L. (1964). Development of moral character and moral ideology. In: Hoffman, M.L.; Hoffman, L.W. (Hrsg.): *Review of Child Development Research*, Vol. I, New York: Russel Sage Foundation, 381-431
- Kohlberg, L. (1987). *The measurement of moral judgement* (Vol. 2). Cambridge University Press
- Lind, G. (2002). *Ist Moral lehrbar? Ergebnisse der modernen moralpsychologischen Forschung*. 2. Baskı, Berlin: Logos-Verlag
- Raths, L.E., Harmin, M., Simon, S. (1976). *Werte und Ziele: Methoden zur Sinnfindung im Unterricht*. München: Pfeiffer
- Rössler, P. (2005). *Inhaltsanalyse*. Konstanz: UVK-Verlag
- Schmidt, G. (1978): Grundlagen und Aufgaben ethischer Erziehung in der gegenwärtigen Schule. In: Mauermann, Lutz; Weber, Erich (Hrsg.): *Der Erziehungsauftrag der Schule, Beiträge zur Theorie und Praxis moralischer Erziehung unter besonderen Berücksichtigung der Wertorientierung im Unterricht*. Donauwörth: Auer Verlag, 72-78
- Selman, R. (1982). *Sozial-kognitives Verständnis. Ein Weg zu pädagogischer und klinischer Praxis*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp
- Smelser, N.J. (1972). *Theorie des kollektiven Verhaltens*. Köln: Kiepenheuer & Witsch
- Williams, B. (1998). *Der Begriff der Moral: eine Einführung in die Ethik*. Stuttgart: Reclam
- <http://www.tvyorumlari.com/survivor>

Özgökbel Bilis, P. (2017). The moral development process in media education: A qualitative examination of "Survivor 2017" from the perspective of the theory of moral development. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

Extended abstract in English

Purpose and significance: social media is among the most effective socializing tools in daily life. Possessing functions such as transferring social values, organizing ideas, providing information, and forming public opinion, completely denying social media and isolating it from the daily life is not an appropriate proposition. On the contrary determining the value transmissions media texts contain will yield valuable hints on how social media and its content can be used in the process of moral development of the society. Hence, value analyses conducted on the subject of social media content will provide positive effects on the process of social education by presenting important data in terms of media education and media ethics. Coming from these thoughts, this work examines the television show *Survivor 2017* that has broken rating records since the day it aired, and created a wide area of debate among public opinion and the media itself. The area of examination analyzes which values create the moral framework of the show, the moral development level of the show, and to what degree the audience uses the framework and the transfer in question to as an orientation element in daily life.

Literature: In the scope of this work's literature it is compulsory to first examine the concepts of moral and value. It can be said that in the process of socialization, values play a side role in determining individual purpose and goals and are a motivation source to realize each individual's will. Inside the process in question values are first transformed into attitudes by internalization and then into conscious actions or behaviors. Here an action or behavior is shaped in line with the values that are accepted and affirmed by the society under the influence of the process of socialization. This way a consensus is maintained between the individual's personal wishes and wants and the social benefit. Individual's wishes and wants determine private life and social life, and as a natural result the structure of the society. Starting in the childhood the process of moral judgment is affected by family, empathy and cognitive intelligence. The level of moral development is an irreversible process. The individual has the opportunity to reach a higher level of moral development than his current one as a result of the conflicts he encounters in his life span. Here Lawrence Kohlberg (1987) says that the individual passes a progressive process to develop an understanding of high justice, and the intention behind behavior, the choices made between right and wrong, and acceptance of the presence of various opinions directly affect the process of development. With the Theory of Moral Development, Kohlberg divides the moral development of the individual in three stages as pre-traditional, traditional and post-traditional, and each stage is divided into a two step development chart. On the six step moral development chart is a development line where the first step is egoism, and the last step is universal justice, and difference between the steps is determined by the expression of the thought process in problem solving. Kohlberg defines the stages as closed circuit units and expresses that the individual is capable of constant and irreversible development to the top step. However, each step up contains the information of the previous step.

Methodology: The analysis in this work consists of three stages. In the first stage the values provided by the television show *Survivor 2017* are revealed by the method of qualitative content analysis. In the second stage the obtained values were classified according to Kohlberg's Theory of Moral Development to determine the moral development level presented by the television show. At the last stage of the research, the comments of the audience from the Survivor 2017 fan web page <http://www.tvyorumlari.com/survivor> were examined to determine to what degree the values are perceived by the target audience. This way by presenting the value spectrum

Özgökbel Bilis, P. (2017). Medya eğitiminde ahlakın yapılandırma süreci: Ahlaki gelişim kuramı perspektifinde "Survivor 2017" üzerine niteliksel bir inceleme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 914-932.

transferred by the show and the value spectrum perceived by the audience it becomes possible to argue the show's function as an education tool in the process of moral structuring.

Results and conclusion: As the result of the qualitative content analysis of 22 episodes that were incorporated in the universe of the work, 33 values were determined. These values can be categorized as 16 personal, 16 individual, 10 social, and 7 negative values. The alphabetical order of the transferred values is as follows:

- a) Personal Values (16): Success, Individuality, Courage, Youthfulness, Discipline, Honesty, Sense of Mission, Pleasure, Self Actualization, Personality, Autonomy, Freedom, Performance, Responsibility, Adaptation, Cooperativeness
- b) Social Values (10): Justice, Family, Friendship, Honesty, Trust, Tolerance, Validation, Loyalty, Respectability, Love
- c) Negated Values (7): Failure, Inconsiderateness, Egoism, Overindulgence in Power, Lawlessness, Cruelty, Violence

According to the moral development level stage specified in moral development theory developed by Kohlberg, Survivor 2017 provides an orientation to the audience for value transfer in media education. The moral development of the contestants of the show are concentrated on the 2nd and 3rd stages. This formation is consistent with the moral development of the young and adolescent target audience following the show with great interest. The finding in question functions as a supporting element in helping the young audience in their moral development processes by providing examples of justification processes in moral conflicts for their daily lives. Thus, the Survivor 2017 show as a media tool puts forth its functionality in in moral development, providing the target audience with an opportunity for association.

The analysis of the audience comments on the internet forum <http://www.tvyorumlari.com/survivor> in this work conducted in order to present the audience's thoughts and interactions regarding the show Survivor 2017, show that the audience not only argue on who should leave the island but also transfer their personal opinions on the contestants, revealing which contestant they find attractive or repulsive. Among the findings is the tendency of the forum users to share their daily struggles and which values and moral tendencies they demand. The users actively use the forum and include it in their socialization processes by providing comments on conflicts, quarrels, victories and defeats in the show.

In conclusion the Survivor 2017 show provides adolescents seeking direction with the opportunity to experience moral development processes they may experience by presenting examples of value tendencies. Moreover they can develop by observing lifestyles that are rejected or accepted by the society to incorporate it in their socialization processes. The Survivor 2017 show has a dense audience and because of the format creates a sense of group belongingness among the target audience. The audience is pulled into the events by association with the behavior of the contestants. Here the goal is not just simple consumption but to associate with the audience. This takes place through the representation of different characters since character diversity provides many opportunities for association. Survivor 2017 forcing to live people in individual and social rivalry together, affects the audience by the level of fame of the contestants, behavior examples they bring to problem solving processes and the excitement they create in the contests and provides orientation opportunity to the behavior models they need in their daily lives. In summary this work presents a good example for the argument of how media tools can be efficiently used in value education as the result of synthesis between the areas of value research and media pedagogy.